

ULUSLARARASI İLİŞKİLER KAVRAMLARI

Nejla BİRKOÇ*

Psikolojik Savaş: Bu savaş yöntemi ilk defa Birinci Dünya Savaşı sırasında kullanıldı. Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan birçok savaş ve olağanüstü durumlarda devletler gerek kendi halkını gerekse diğer halkları etkilemek, kendi fikir ve ideolojilerini benimsettirmek veya onların destek ve onayını almak için çeşitli yöntem ve propagandaları kullanmışlardır. Bu yöntem ve propagandaların başında basın ve medya toplumun algısını değiştirmede ve yönlendirmede çok etkili olmuştur. Ayrıca çeşitli dernek ve sendikalar da bu tür faaliyetler için kullanılmaktadır. Örneğin Birinci Dünya Savaşı arifesinde savaşa katılan büyük devletler propaganda faaliyetlerini hızla arttırmışlardır. Savaş öncesinde Fransızlar, Fransa'nın büyüklüğünü ve şerefini vurgularken; İngilizler ekonomik güçlerini ortaya koyma, Almanlar da Alman ırkının üstünlüğünü ve yenilmezliğini vurgulamışlardır. Osmanlı imparatorluğu ise klasik yaklaşımına devam ederek adalet ve düzen vaat etmiştir. Savaş süresince en etkili Psikolojik savaş İngilizler tarafından yürütülmüştür. İngiliz Hava Kuvvetleri savaş boyunca milyonlarca bildiriye düşman askerinin üzerine bırakarak onların motivasyonunu olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca milli mücadele döneminde Anadolu'nun birçok bölgesine İngiliz uçakları tarafından bildiriler dağıtılarak, halk kandırılarak milli mücadeleye katılmaları engellenmek istenmiştir.

Üç Boyutlu Savaş: Birinci Dünya Savaşı öncesindeki savaşlar ya sadece karada ya da denizde oluyordu. Ayrıca savaşta sınırlı silahlar kullanılarak savaşılıyordu oysaki Birinci Dünya Savaşı sırasında devletler hem karada hem havada hem de denizin derinliklerinde ve yüzeyinde olmak üzere çok boyutlu bir savaş gerçekleştirmek durumunda kalmışlardır. Havada uçakların kullanılması, denizde deniz altılarının kullanılması ayrıca tank, top ve kimyasal silahların kullanımı da savaşa başka bir boyut kazandırmıştır.

Manda Yönetimi; Yetki, görev anlamına gelen Manda sözcüğü Fransızca bir kelimedir. Manda, mandater yönetim gibi kelimeler ilk kez 1919'da Paris Barış Konferansı'nda gündeme gelmiş ve 28 Haziran 1919'da imzalanan Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin 22. maddesinde resmen tanımlanmıştır. Manda projesinin temelinde Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yenilen Osmanlı Devleti'nden ayrılan toprakların ve Almanya'nın elinden çıkan sömürgelerin yönetimi ve idaresi gibi sorunlar yatıyordu. Batılı devletlere göre bu devletler ve milletlerin kendilerini yönetecek ne güç ne bilgi ne de tecrübeleri vardı ve bu devletlerin savaşı kazanan büyük devletlerin koruyuculuğu ve denetimi altında olmaları gerekiyordu. Görünürde mantıklı ve masum bir düşünce gibi gelse de aslında mandacılık emperyalizmin bir ürünü olan sömürgeciliğe duyulan tepkiler üzerine bu amacın doğrudan doğruya değil de dolaylı ve daha hakkaniyete uygun bir şekilde sokulmasının bir ürünüdür diyebiliriz.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Öğrenci Dergisi Baş Editörü.

Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam); 1914-1918 yılları arasında yaşanan Birinci Dünya Savaşı hem kazanan hem de kaybeden devletler açısından maddi ve manevi anlamda büyük yıkım ve kayıplara sebep olmuştur. Milletler Cemiyeti ABD başkanı Woodrow Wilson'un önerisi üzerine 25 Ocak 1919 tarihinde gerçekleşen Paris Barış Konferansı'nda alınan karar üzerine 10 Ocak 1920'de Versay Antlaşması ile kuruldu. Türkiye Milletler Cemiyeti'nin Musul sorununun çözümünde İngiltere yanlısı tutumu yüzünden ilk başlarda bu örgüte sıcak bakmamıştır. Fakat Türkiye'nin gerek barışa odaklı dış politikasından gerekse uluslararası sistemde etkili olabilmek açısından 18 Temmuz 1932 yılında Milletler Cemiyeti genel kurulunun daveti üzerine oy birliğiyle Milletler Cemiyetine üye olmuştur. Milletler Cemiyeti'nin amacı; Uluslararası sorunların barışçıl yollarla çözümlenmesi, tüm dünya ülkelerinin dostluk ve barış içinde yaşaması ve yeni bir savaşın çıkmasını önlemek gibi Uluslararası bir düzenin kurulmasını öngörüyordu. Milletler Cemiyeti uluslararası alanda bir çok soruna çözüm getirse de bir süre sonra asıl amacından uzaklaşarak büyük devletlerin çıkarlarını koruyan bir kuruluş haline gelmiştir. Cemiyet içinde yaşanan anlaşmazlıklar ve önleyici tedbirlerin eksikliği gibi bir çok sorun, 1931-32 Çin-Japon Savaşı, 1935-36 İtalya-Habeşistan Savaşı ve en önemlisi II. Dünya Savaşı'nın çıkmasını önleyememiş ve bunun sonucunda da Milletler Cemiyeti 18 Nisan 1946'da Cenevre'de toplanan 21. Genel Kurul Toplantısında kendini feshetmiştir.